

De rechtspositie van jongeren in Avenier, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand

Hertoets

*Stap 1 van het stapsgewijs toezicht op basis van het
Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg*

Instellingsrapport

Samenvatting

De Inspectie jeugdzorg doet stapsgewijs onderzoek naar de kwaliteit van de gesloten jeugdzorg. Het toezicht stap 1, grotendeels uitgevoerd in 2009, betrof de rechtspositie van de jongeren. Een goede rechtspositie is in de gesloten jeugdzorg erg belangrijk omdat het gaat om jongeren die tegen hun wil in hun vrijheden beperkt kunnen worden.

De inspectie is van oordeel dat de instellingen voor gesloten jeugdzorg op ten minste operationeel niveau dienen te functioneren. 'Operationeel' wil zeggen dat er volledig, duidelijk en adequaat beleid is en dat de medewerkers in de instelling het beleid kennen en ernaar handelen. 'Geborgd' is de hoogst mogelijke score van de inspectie; dit betekent dat beleid en uitvoering periodiek geëvalueerd en zo nodig verbeterd worden.

Eerste toets stap 1

In april 2009 heeft de inspectie onderzocht in hoeverre Jongerenhuis Harreveld, sector Prisma, afdeling Hand in Hand verantwoord omgaat met de rechtspositie van jongeren.

Het eindoordeel luidde dat Jongerenhuis Harreveld, sector Prisma, afdeling Hand in Hand *onvoldoende* verantwoord omging met de rechtspositie van de jongeren.

De instelling scoorde van de dertien indicatoren er zeven op operationeel niveau.

Hertoets stap 1

In januari 2010 heeft de inspectie een hertoets op maat uitgevoerd. Sinds januari draagt de voorziening de naam Avenier, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand.

Het eindoordeel van de inspectie luidt nu dat Avenier, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand nu **voldoende** verantwoord omgaat met de rechtspositie van de jongeren.

De inspectie vindt het goed dat bij Avenier, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand:

- Alle indicatoren op het gebied van maatregelen die de vrijheid van jongeren aantasten tenminste operationeel zijn.
- Alle indicatoren op het gebied van het toekennen van verlof tenminste operationeel zijn.
- Alle indicatoren op het gebied van de klachtregeling en de vertrouwenspersoon tenminste operationeel zijn.

De instelling scoort nu alle dertien indicatoren op operationeel niveau.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inhoudsopgave	5
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
Hoofdstuk 2 De rechtspositie van de jongeren in Avenier, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand. 9	
2.1 Maatregelen die de vrijheid van jongeren aantasten.....	10
2.2 Toekennen van verlof.....	11
2.3 Klachtregeling en vertrouwenspersoon	12
Hoofdstuk 3 Eindoordeel.....	13
Bijlage 1 – Uitvoering van de hertoets bij Avenier, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand	15

Hoofdstuk 1 Inleiding

De Inspectie jeugdzorg is eind 2008 gestart met stapsgewijs onderzoek naar de kwaliteit van de gesloten jeugdzorg. Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom richt de inspectie haar onderzoek stapsgewijs in.

Het toezicht stap 1, grotendeels uitgevoerd in 2009, betrof de rechtspositie van de jongeren. Een goede rechtspositie is in de gesloten jeugdzorg erg belangrijk omdat het gaat om jongeren die tegen hun wil in hun vrijheden beperkt kunnen worden.

Eerste toets stap 1

In april 2009 heeft de inspectie onderzocht in hoeverre Jongerenhuis Harreveld, sector Prisma, afdeling Hand in Hand verantwoord omgaat met de rechtspositie van jongeren. Het eindoordeel luidde dat Jongerenhuis Harreveld, sector Prisma, afdeling Hand in Hand *onvoldoende* verantwoord omging met de rechtspositie van de jongeren.

Aandacht van de instelling was vooral nodig voor de volgende onderwerpen:

- De instelling paste maatregelen toe wanneer er nog geen behandelplan is.
- Verlof maakte inhoudelijk onvoldoende onderdeel uit van de behandelplannen en de instelling hanteert geen standaard criteria voor het toekennen van verantwoord verlof.
- De toegang van jongeren tot de klachtencommissie, de vertrouwenspersoon en de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) was onvoldoende geregeld.
- Op een onderdeel had Hand in Hand een goede gang van zaken (structureel scholen van medewerkers) niet in het beleid verankerd.

De instelling kwam goed uit het onderzoek wat betreft de volgende onderwerpen:

- In de registratie was ook expliciet aandacht voor positief gedrag van de jongeren.
- Met de implementatie van BRES per 1 juni 2009 en de daarmee samenhangende nieuwe verlof formats en risicotaxatie waren op korte termijn verbeteringen te verwachten op het gebied van navolgbaarheid van afwegingen bij het toepassen van maatregelen en het verlenen van verlof.

De inspectie heeft de onderstaande aanbeveling gedaan:

- De inspectie is van oordeel dat bij Jongerenhuis Harreveld, sector Prisma, afdeling Hand in Hand alle indicatoren voor 1 januari 2010 in ieder geval operationeel dienen te zijn.

Hertoets stap 1

In januari 2010 heeft de inspectie een hertoets uitgevoerd bij de voorziening. Deze heet sinds januari 2010 Avenir, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand.

In dit rapport geeft de inspectie antwoord op de vraag in hoeverre de instelling nu verantwoord omgaat met de rechtspositie van de jongeren. De inspectie is van oordeel dat de instellingen voor gesloten jeugdzorg bij het thema rechtspositie van jongeren op ten minste operationeel niveau dienen te functioneren. 'Operationeel' wil zeggen dat er volledig, duidelijk en adequaat beleid is en dat de medewerkers in de instelling het beleid kennen en ernaar handelen. 'Geborgd' is de hoogst mogelijke score van de inspectie; dit betekent dat beleid en uitvoering periodiek geëvalueerd en zo nodig verbeterd worden.

De hertoets was op maat, gericht op de onderwerpen waar de instelling aandacht aan moest besteden.

Leeswijzer

In *hoofdstuk 2* staan de bevindingen van de Inspectie jeugdzorg bij de hertoets in de instelling.

In *hoofdstuk 3* staat het eindoordeel van de Inspectie jeugdzorg.

In *bijlage 1* staat hoe de hertoets op maat bij de instelling is vormgegeven.

Hoofdstuk 2 De rechtspositie van de jongeren in Avenier, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand

De paragrafen van dit hoofdstuk zijn gewijd aan de bevindingen van de hertoets. Deze zijn weergegeven in tabellen.

In de tabel staan de scores die de instelling in het inspectieonderzoek van 2009 en in de hertoets van 2010 heeft behaald.

Scores die sinds 2009 niet gewijzigd zijn, zijn licht grijs (✓).

Scores die na de hertoets van 2010 gewijzigd zijn, zijn als volgt aangegeven:

- de gewijzigde score 2010 staat geel gearceerd (✓);
- de score van 2009 is doorgehaald (✗).

Waar sprake is van wijziging in score, is dit onder de tabel onderbouwd en toegelicht.

De scores van de Inspectie jeugdzorg zijn weergegeven op een schaal van vier punten:

- *afwezig* wil zeggen dat er geen beleid is of dat het aanwezige beleid zo onvolledig, onduidelijk of inadequaat is dat het beleid de medewerkers van de instelling geen informatie geeft die hen kan leiden;
- *aanwezig* wil zeggen dat er volledig, duidelijk en adequaat beleid is dat de medewerkers van de instelling voldoende informatie geeft die hen kan leiden;
- *operationeel* wil zeggen dat het beleid voldoende is (zie hierboven onder 'aanwezig') en dat de medewerkers in de instelling het beleid kennen en ernaar handelen; de score operationeel vooronderstelt dus dat het beleid voldoet aan de omschrijving onder 'aanwezig';
- *geborgd* is een veelomvattend begrip, het wil idealiter zeggen dat de leidinggevenden of andere verantwoordelijken in de instelling:
 - o *zorgen voor informatie, controle en bijsturing van de medewerkers,*
 - o *zorgen dat de medewerkers toegerust zijn voor hun werk (personeelsbeoordeling wordt geëvalueerd en leidt zo nodig tot opleidings- en ontwikkeltrajecten),*
 - o *zorgen dat medewerkers afwijkingen van het beleid melden bij leidinggevenden of op een centraal punt,*
 - o *zorgen dat het beleid en de uitvoering periodiek geëvalueerd en zo nodig verbeterd wordt, dus dat de instelling leert van haar ervaringen; hiervoor is het nodig dat op onderdelen geregistreerd wordt wat er gebeurt.*

De inspectie heeft ervoor gekozen om bij 'geborgd' met name te toetsen op de cursief gedrukte punten en de toerusting van het personeel alleen te betrekken waar dat nu al onontbeerlijk is. De score geborgd vooronderstelt dat het beleid voldoet aan de omschrijvingen onder 'aanwezig' en 'operationeel', dus dat het beleid voldoende is en dat de medewerkers het beleid in praktijk brengen.

De inspectie verwacht tenminste een score operationeel, dat wil zeggen dat de medewerkers het beleid kennen en hiernaar handelen.

2.1 Maatregelen die de vrijheid van jongeren aantasten

Scores per indicator

 criterium De instelling gaat verantwoord om met maatregelen die de vrijheid van een jongere aantasten	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Welke maatregelen mogen worden toegepast		✗	✓	
Wanneer maatregelen mogen worden toegepast			✓	
Wie maatregelen mogen toepassen			✓	
Hoe medewerkers bij toepassing maatregelen dienen te handelen			✓	
Instemming gedragswetenschapper bij toepassing maatregelen			✓	
Toepassing maatregelen specifiek per jongere			✓	
Toepassing maatregelen door getrainde en geïnstrueerde medewerkers			✓	

Toelichting

Welke maatregelen mogen worden toegepast

Tijdens het vorige onderzoek bleek dat in de periode van opname tot het eerste behandelplan (na zes tot acht weken) vrijheidsbeperkende maatregelen werden toegepast bij jongeren zonder dat zij wisten waar ze aan toe waren en zonder dat duidelijk was of en in hoeverre dit te maken had met hun behandeling. In de interviews werd destijds verteld dat de instelling voornemens was om op korte termijn met basisbehandelplannen te gaan werken voor de periode dat het individuele behandelplan nog niet gereed is.

Uit de nu gevoerde interviews en uit de dossiertoets blijkt dat de instelling sinds medio 2009 werkt met een voorlopig perspectiefplan. Dit plan wordt voor opname opgesteld door het plaatsingsbureau van Avenier en het Hoofd behandeling (en zonodig een gedragswetenschapper) op basis van al aanwezige schriftelijke informatie van onder andere Bureau Jeugdzorg en is uiterlijk 12 weken geldig. In het voorlopige perspectiefplan staan onder andere de kindspecifieke maatregelen beschreven die op een jongere mogen worden toegepast. De procedure geldt ook voor spoedplaatsingen. Wanneer bij plaatsing iedere informatie ontbreekt wordt deze door het plaatsingsbureau met spoed opgevraagd en is het voorlopig perspectiefplan uiterlijk een week na opname klaar. Voor het opleggen van een maatregel moet een groepsleider contact opnemen met een gedragswetenschapper. Binnen 12 weken na de opnamedatum wordt in overleg met de jongere en zijn ouders/verzorgers het eerste perspectiefplan opgesteld met daarin afspraken over de verdere aanpak. Dit plan wordt ter instemming voorgelegd aan het MDBO (MultiDisciplinair BehandelOverleg). Vervolgens vindt uiterlijk in week 12 na de opname de perspectiefplan bespreking plaats met de jongere, de ouders/verzorgers en de gezinsvoogd. Daarna wordt het eerste perspectiefplan vastgesteld.

Volgens de geïnterviewde jongeren wordt op de eerste dag van opname verteld dat maatregelen mogen worden toegepast en welke dat zijn. Ze weten dat dit voor iedere jongere verschillend is.

Toepassing maatregelen door getrainde en geïnstrueerde medewerkers

Ondanks het feit dat tijdens het inspectieonderzoek in 2009 beleid ontbrak over dat de medewerkers worden getraind, hoe dat gebeurt en hoe vaak, was er in de praktijk wel een algemeen bekende en vaststaande gang van zaken die hierin op gestructureerde wijze voorziet. Om die reden achtte de inspectie dit onderdeel toch operationeel, onder vermelding dat de gang van zaken wel beschreven diende te worden. Uit onderzoek van nieuw opgestuurd beleid blijkt dat nu beschreven staat dat en hoe medewerkers getraind worden in het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen.

2.2 Toekennen van verlof

 criterium De instelling gaat verantwoord om met het toekennen van verlof	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Verlof onderdeel van behandelplan		✗	✓	
Criteria toekenning verlof		✗	✓	
Instemming gedragswetenschapper			✓	

Toelichting

Verlof onderdeel van behandelplan

Uit de in 2009 door de inspectie onderzochte behandelplannen werd onvoldoende duidelijk wat de functie was van het verlof in de behandeling van de jongeren. Verlof was een standaard onderdeel van het behandelplan en het werd fasegewijs opgebouwd.

Sinds dat onderzoek is er veel veranderd, zo blijkt uit zowel de interviews als uit de dossiers. Zo hangt de verlofstatus en -planning niet meer alleen af van de behandelfase, maar ook van het getoonde gedrag van jongeren. Verder formuleert de gedragswetenschapper in de aanvraag voor een verlofstatus kindspecifieke leerdoelen. Het verlofplan maakt deel uit van het perspectiefplan. Voor iedere verlofactiviteit maakt een jongere met de mentor een plan, waarin zowel activiteiten als het doel ervan staan beschreven. Het verlof wordt met de jongere nabesproken. De eerste paar keer wordt een verlof ook in het team nabesproken, daarna alleen nog bij bijzonderheden. Zeer recent is gestart met het gebruik van een evaluatieformulier dat na ieder verlof moet worden ingeleverd bij de gedragswetenschapper.

Criteria toekenning verlof

Ten tijde van het vorige onderzoek maakte de gedragswetenschapper afwegingen met betrekking tot risicotaxatie vanuit de 'klinische blik'. Hiervan was geen schriftelijke weergave in dossiers terug te vinden. Het voornemen bestond om per 1 mei 2009 met een schriftelijk risicotaxatie instrument te gaan werken.

In de bij de hertoets onderzochte dossiers is standaard een risicotaxatie, afgeleid van de Savry, aangetroffen daar waar sprake was van verlof. In de aanvraag voor een verlofstatus zijn de

afwegingen van de gedragswetenschapper goed navolgbaar. Uit de interviews blijkt dat zowel de verlofaanvraag als de risicotaxatie voorgelegd worden aan een toetsingscommissie, bestaande uit de directeur behandeling en de hoofden behandeling van Avenir, voordat verlof wordt toegekend.

2.3 Klachtregeling en vertrouwenspersoon

 criterium De instelling gaat verantwoord om met de klachtregeling en de vertrouwenspersoon	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Toegang tot klachtregeling		✘	✓	
Toegang tot vertrouwenspersoon		✘	✓	
Beroepsmogelijkheid bij maatregelen en verlof	✘		✓	

Toelichting

Toegang tot de klachtregeling

Hoewel het beleid beschreef dat de jongeren rechtstreeks toegang hadden tot de klachtencommissie, bleek bij het vorige onderzoek dat dit in de praktijk op verschillende manieren was uitgewerkt die een drempel betekenden. Ook was er een negatieve houding bij het personeel over klagen bij de klachtencommissie. Bij de hertoets blijkt dat er nu op de groepen twee brievenbusjes hangen, een voor de klachtencommissie en een voor de vertrouwenspersoon, met de klachtenformulieren ernaast. Een van de geïnterviewde jongeren geeft aan dat de groepsleiding hem heeft geadviseerd een klacht in te dienen bij de klachtencommissie. De jongeren zeggen dat ze niet officieel willen klagen, omdat ze denken dat een klachtprocedure heel lang duurt. De medewerkers geven aan dat de jongeren weinig klagen bij de klachtencommissie. Het meeste wordt op de groep uitgepraat. De leidinggevende is op de groep geweest om uit te leggen hoe het klachtrecht nu georganiseerd is.

Toegang tot de vertrouwenspersoon

In de praktijk is de vertrouwenspersoon inmiddels vrij toegankelijk en is het duidelijk dat deze onafhankelijk is. De jongeren kennen de vertrouwenspersoon, weten wanneer zij langskomt en hoe zij haar tussentijds kunnen bereiken.

Beroepsmogelijkheid bij maatregelen en verlof

In tegenstelling tot bij het vorige onderzoek beschrijft het beleid van de instelling nu dat jongeren in beroep kunnen gaan bij de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming bij beslissingen met betrekking tot vrijheidsbeperkende maatregelen en verlof. De medewerkers weten dat het in de folder staat maar geven aan dat zij niet precies weten hoe het zit. Zij kunnen als er vragen zijn naar de folder verwijzen, maar het komt niet voor.

Hoofdstuk 3 Eindoordeel

Het eindoordeel van de inspectie luidt:

Avenier, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand gaat nu voldoende verantwoord om met de rechtspositie van de jongeren

Avenier, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand scoort op de indicatoren die nog niet 'operationeel' waren nu wel ten minste 'operationeel' en voldoet daarmee **voldoende** aan de verwachtingen van de inspectie.

De inspectie vindt het goed dat bij Avenier, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand:

- Alle indicatoren op het gebied van maatregelen die de vrijheid van jongeren aantasten tenminste operationeel zijn.
- Alle indicatoren op het gebied van het toekennen van verlof tenminste operationeel zijn.
- Alle indicatoren op het gebied van de klachtregeling en de vertrouwenspersoon tenminste operationeel zijn.

Bijlage 1 – Uitvoering van de hertoets bij Avenier, locatie Prisma, afdeling Hand in Hand

In de brief aan de instelling waarin de inspectie de hertoets aankondigt, heeft de inspectie uiteengezet hoe zij de hertoets bij de instelling vorm geeft. Hieronder staat de brief van 18 december 2009 aan Jongerenhuis Harreveld, sector Prisma, afdeling Hand in Hand.

Geachte (...),

Zoals u bekend is, voert de Inspectie jeugdzorg vervolgtoezicht gesloten jeugdzorg stap 1 uit bij Hand in Hand. In deze brief wil ik u nader informeren over dit toezicht.

De inspectie heeft dit toezicht, zoals mondeling reeds is meegedeeld, gepland op *25 januari 2010*.

Het vervolgtoezicht is toezicht op maat en is gericht op de indicatoren die in uw instelling tijdens het toezicht in april van dit jaar nog niet op een operationeel niveau waren.

Informatie

Bij het eerdere onderzoek bleek dat het beleid over de mogelijkheden om in beroep te gaan bij de RSJ ontbrak. Na het inspectieonderzoek heeft Harreveld het klachtbeleid aangepast. De inspectie heeft de conceptversie van het nieuwe klachtbeleid toegestuurd gekregen. Ik wil u verzoeken het nieuwe vastgestelde klachtbeleid *voor 15 januari 2010* toe te sturen aan de inspectie.

U kunt hiervoor de post en/of de mail gebruiken:

Post:

(...)

Mail:

(...)

Programma uitvoering toezicht op 25 januari

Het toezicht duurt in principe van 10.00 tot 15.15 uur en wordt uitgevoerd door vier inspecteurs: .

...

Programma:

10:00 - 10.15	Doorspreken programma met locatiedirectie
10:15 - 10.45	Gesprek met 2 jongeren (Hand in Hand 1) Gesprek met 2 jongeren (Hand in Hand 2)
10.45 - 11.00	Tussentijds overleg inspecteurs
11:00 - 12:15	Gesprek met 4 groepsleiders (afkomstig uit beide gesloten groepen) dossiertoets
12:15 - 13:00	Lunch en tijdens de lunch onderling overleg inspecteurs
13:00 - 14:00	Gesprek met 2 leidinggevenden (afkomstig uit beide gesloten groepen) Gesprek met 2 gedragswetenschappers (afkomstig uit beide gesloten groepen)
14.00 - 14.45	Tussentijds overleg inspecteurs
14.45 - 15.15	Terugkoppeling aan directie en locatiedirectie

Rapportage

De inspectie legt de bevindingen van het vervolgtoezicht en haar oordeel vast in een korte rapportage. De concept rapportage leg ik uiteraard aan u voor zodat u deze kunt controleren op feitelijke onjuistheden.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Als u vragen of opmerkingen heeft over het onderzoek, dan wil ik u graag te woord staan.

Met vriendelijke groet,

Projectleider gesloten jeugdzorg